

evaluative vocabulary changing its meaning to negative; in the smallest number of cases neutral vocabulary develops positive meaning. Methodological basis of work is the method of componential analysis, synthesis, classification and generalization of the studied material.

Key words: evaluation, positive evaluative vocabulary, negative evaluative vocabulary, context, evaluation sign.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дейна Л. М. До проблеми класифікації оцінних значень. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua>.
2. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. М.: Наука, 1988. 336 с.
3. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. М.: Наука, 1985. 232 с.
4. Etymology of 'the last straw'. URL: <https://www.bloomsbury-international.com>.
5. Definition of 'labour camp'. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>.
6. ГУЛАГ. URL: <http://territoryterror.org.ua/uk/history/1945-1953/gulag>.
7. Сибірський ВБТ. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сибірський_ВБТ.
8. Definition of 'to have a heart'. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>.

УДК 811.161.2'374:656.8

ТЕРМІНИ ПОШТОВОЇ СЛУЖБИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

О. О. Степова, А. П. Загнітко

Анотація. У статті проаналізовано проблеми стандартизації поштової термінології на сучасному етапі розвитку української мови. Зроблено аналіз джерельної бази і матеріалів дослідження термінів поштової служби. Звернуто увагу на потребу у створенні універсального термінологічного словника для терміносистеми поштової служби.

Ключові слова: поштова термінологія, терміни, поштовий зв'язок.

У більшості сучасних мов найрухливішою частиною словникового складу є термінологічна лексика, яка постійно збагачується та змінюється, пристосовуючись до вимог сучасності. З появою та розвитком нових галузей діяльності людини з'являються нові термінологічні системи, вивчення яких і становить одну з найактуальніших проблем сучасного українського мовознавства.

Оскільки проблеми термінології й термінознавства як науки, що вивчає спеціальну лексику з погляду її походження, типології, функціонування, упорядкування та використання, традиційно посідають одне із найважливіших місць у проблематиці мовознавства, дослідження й систематизація одиниць галузевих термінологій становить собою великий інтерес для сучасної української лінгвістики.

Не винятком є і термінологія, яка використовується працівниками поштової служби. Розвиваючись протягом довгого часу, поштова справа постійно збагачує власну термінологічну систему новими одиницями, що є необхідною умовою та водночас наслідком розвитку галузі. Проте досі повної та універсальної лексикографічної праці, що стосується опису, класифікації та уніфікації термінів поштової служби не було створено.

Актуальними сьогодні залишаються, насамперед, такі теоретичні та практичні питання термінознавства:

1. Створення Словника термінів поштової служби.
2. Створення універсального словника термінів поштової служби із визначенням: а) структури словникової статті; б) встановлення основних компонентів лівобічного маркування терміну (частиномовна належність, ремарки, наявність парадигмального класу, його особливості та ін.); в) напрацювання моделі правобічної частини словникової статті (моделі тлумачення і под.) і т. ін.
3. Аналіз способів творення одиниць поштової термінології з діагностуванням частотних і нечастотних і визначенням найпродуктивніших різновидів.

4. Створення загальних параметрів класифікації поштових термінів: за структурою (кількістю компонентів)/ за походженням/ за семантичними характеристиками (співвідношенням із певними галузевими поняттями) / за ступенем спеціалізації тощо.

5. Дослідження історії виникнення терміносистеми та перспектив її розвитку зі з'ясуванням основних періодів розвитку самої поштової служби та характеристики визначальних ознак відповідного періоду розвитку термінології поштової служби.

6. Створення державних стандартів для поштової термінології.

7. Напрацювання методики диференціації поштових термінів у межах наукової літератури з діагностуванням контекстів – вузького й широкого.

8. Створення єдиної структури словникової статті у термінологічних словниках.

9. Основні завдання перекладу термінів поштової служби.

10. Створення відкритої бази термінів поштової служби з параметризуванням відповідних полів лінгвальної бази даних таких термінів.

На сучасному етапі розвитку систем поштового зв'язку постає нагальна потреба у створенні найповнішого реєстру термінологічних одиниць поштової служби, а надалі – впорядкування, стандартизація та уніфікація поштової термінології, оскільки «впорядкована термінологія є однією з ознак динамічного розвитку науки, критерієм оцінки її стану» [48]. Водночас усталена термінологія відбиває рівень соціального статусу певного заняття, в цьому разі – поштової служби.

Тож перед науковцями постає проблема пошуку джерельної бази для створення такого Реєстру чи Словника, адже питання вибору джерел для кожного окремого словника має свою специфіку. І, безумовно, якість і повнота термінологічного словника залежать від якості наукового опрацювання його лінгвістичних джерел.

У підручнику за редакцією Л. А. Васенка зазначено, що джерела для створення термінологічного словника можуть бути такими:

- 1) «монографії та статті відомих науковців і фахівців-практиків;
- 2) підручники для вищих навчальних закладів, що містять чіткі визначення понять і стандартизовані терміни;
- 3) галузеві енциклопедії;
- 4) вторинні документи:
 - а) реферати й анотації з реферативних журналів;
 - б) опис винаходів».

Вже після відбору термінів створюється Словник термінологічного словника – реєстр одиниць (слів, словосполучень, скорочень, символів, сполучень слів і символів), які потрібно визначити й описати

Щодо термінологічного масиву поштової служби, то сьогодні базовим унормованим джерелом відбору термінів є Закон України про поштовий зв'язок, у якому наведено визначення 30 основних термінів поштової служби. Водночас в аналізі Закону можна виокремити більше сотні термінів.

Окремої уваги у створенні Реєстру термінологічних одиниць заслуговує «Регламент поштового зв'язку» українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта», у якому детально описано історію пошти в Україні, економічні й законодавчі аспекти діяльності поштової служби та, зокрема, її основні технологічні процеси.

Варто також згадати навчальні підручники та посібники для підготовки спеціалістів цієї галузі, у яких вживано та піддано дефінуванню загалом 595 термінологічних одиниць. Саме таку кількість термінів ми виокремили під час аналізу досліджуваної термінологічної лексики.

Досліджуючи питання створення повного термінологічного словника для терміносистеми поштової служби, потрібно звернути особливу увагу на навчальний посібник для вищих навчальних закладів зв'язку за редакцією Л. О. Ящука «Чотиримовний словник термінів та визначень основних понять поштового зв'язку». Заявлену лексикографічну працю можна вважати першою спробою структурування науково-технічної термінології поштового зв'язку. Словник є тлумачно-перекладним –

терміни й визначення основних понять поштового зв'язку наведені українською, російською, англійською, французькою мовами. У вступній частині акцентовано на основних вимогах до науково-технічної термінології, зокрема:

- 1) однозначність визначення термінів,
- 2) повнота (термінологія повинна охоплювати усі основні терміни галузі),
- 3) чіткість визначення,
- 4) «використання національних термінів» (запозичені терміни можна використовувати лише за умови відсутності відповідників в українській мові),
- 5) «узагальнене визначення термінів. Недопустимість визначення термінів переліками їх складників».
- 6) «природність визначення термінів» (дефініція терміна повинна бути доступною),
- 7) відсутність міжгалузевої омонімії,
- 8) відсутність синонімії в межах термінологічної системи,
- 9) стандартизація науково-технічної термінології.

Констатований перелік не постає вичерпним і достатнім, та й окремі названі ознаки вимагають певного корегування.

Основна частина словника містить 180 словникових статей: терміни, що кваліфіковано як базові й використовувані в усіх спеціальних навчальних дисциплінах, пов'язаних із поштовим зв'язком.

Оскільки словник був створений для спеціалістів із галузі, то словникові статті не містять додаткової лінгвістичної інформації і складаються лише з терміна та його дефініції українською, англійською, російською та французькою мовами. Водночас праця є надійним ґрунтом для створення єдиного повного словника термінів поштової служби.

Основними шляхами удосконалення словникової статті у наведеному словнику, на нашу думку, є:

- 1) граматичної характеристики терміна, зокрема:
 - а) частиномовної належності терміна,
 - б) зазначення закінчень іменників у відповідних відмінках,
 - в) констатування наголосу.
2. коментарі щодо належності терміна до певної лексико-семантичної групи.

Отже, аналіз термінів поштової служби підтверджує актуальність їх систематизації, первинної класифікації з поглибленим диференціюванням частиномовної належності, семантико-парадигмальних зв'язків та ін. Не менш важливим постає студіювання словотвірних моделей, ґнізд і типів цієї термінологічної лексики, що може бути аргументованим за умови створення ємного цілісного словника термінів поштової служби. Через обстеження значного масиву науково-теоретичної, навчально-прикладної літератури були зібрано 597 термінів поштової служби, зроблено їх первинне структурне опрацювання. Перспективним є дослідження класифікаційних основ термінів поштової служби, визначення структури й наповнення словника.

Анотація. В статье проанализированы проблемы стандартизации почтовой терминологии на современном этапе развития украинского языка. Сделан анализ источниковой базы и материалов для изучения сроков почтовой службы. Обращено внимание на необходимость в создании универсального терминологического словаря для терминосистемы почтовой службы.

Ключевые слова: почтовая терминология, термины, почтовая связь.

Abstract. The article analyzes the problems of standardization of postal terminology at the present stage of development of the Ukrainian language. In addition, was made an analysis of the sources and scientific materials for the investigation of postal service terms. The attention was drawn to the need to create a universal terminology dictionary for the postal service terminology.

Key words: postal terminology, terms, postal communication.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мороз В. М., Козловська Л. О. Регламент поштового зв'язку: Навчальне видання. Київ: Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта», 2014. 264 с.

2. Про поштовий зв'язок: Закон України від 04.10.2001р. № 2759-III (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 6. Ст. 39.
3. Калакура Я. С., Головка С. В., Войцехівська І. Н. та ін. Історичне джерелознавство: Підручник. Київ: «Либідь», 2002. 488 с.
4. Голубовська І.О., Жалай В.Я, Биховець Н.М. та ін. Укладання термінологічних словників: концептуальність реєстрових слів-термінів, дискурс словникової статті та напрямки майбутніх досліджень. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2012. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43686/01-Golubovska.pdf?sequence=1>.
5. Квитко І. С. Термин в научном документе. – Львов: Вища школа, 1976. 128 с.

УДК 004.43

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИХ МОВ

А. О. Телецька, А. П. Загнітко, М. В. Надутенко

Анотація. У дослідженні розглянуто проблему звичайного та розширеного інформаційного пошуку. Увагу зосереджено на інформаційно-пошукових мовах та їх типах. Подано найвідоміші пошукові інтелектуально-мовні системи та засоби їх реалізації. Висвітлено переваги та недоліки побудови системи кожної інформаційно-пошукової мови.

Ключові слова: інформаційний пошук, інформаційно-пошукова мова, класифікаційна інформаційно-пошукова мова, дескрипторна інформаційно-пошукова мова, інформаційно-пошуковий тезаурус.

Кінець першої половини ХХ століття характеризується появою великих обсягів документів, публікацій, які потребували сортування та керування. У цей період з'являються перші системи інформаційного пошуку, що спочатку проводились вручну. Згодом успішний розвиток комп'ютерної техніки вплинув на впровадження процесу оцифрування текстової інформації та створення систем автоматичного інформаційного пошуку. Головною метою інформаційного пошуку є знаходження документів в інформаційному масиві, які відповідають критеріям запиту. Ця процедура підлягає певним алгоритмам, де виконуються такі основні дії: отримання завдання, відбір документів, перевірка повноти й точності пошуку [1, с. 116–117].

Отже, інформаційний пошук – це сукупність операцій, необхідних для отримання інформації, що відповідає запиту користувача [1, с. 116], а інформаційно-пошукова система – впорядкована сукупність документів та інформаційних технологій призначених для зберігання і пошуку інформації, текстів або даних [2, с. 11].

Алгоритми виконання дій у інформаційно-пошуковій системі знаходяться на рівні програмного забезпечення. Воно, зі свого боку, складається з логіко-семантичного апарату та пошукового масиву. Пошуковий масив – це зібрання документів, забезпечених пошуковими образами, у яких знаходяться ті, що відвідають запиту. Логіко-семантичний апарат – це процесор, який створює засоби для реалізації пошуку і здійснює сам пошук. Він містить такі блоки: інформаційно-пошукової мови, системи індексування, логіки [2, с. 12–13].

Основним компонентом в інформаційно-пошуковій системі є **інформаційно-пошукова мова**. Це спеціальна формалізована штучна мова, що виражає основний смисловий зміст документа і призначена для виконання інформаційного пошуку. Головним її інструментом є процес індексування – формальний опис текстової інформації [3, с. 37]. Залежно від методу побудови алгоритмічної системи пошуку інформаційно-пошукові мови поділяють на *класифікаційні* та *дескрипторні* [4, с. 61–64].

Структура мов першого типу будована на основі класифікаційної системи. Вона полягає в тому, що об'єкт має низку ознак, кожна з яких відноситься до певного класу (предметної галузі) із власним кодом. Усі ці характеристики пов'язані родо-видовими відношеннями, оскільки є носіями загального, ширшого значення щодо попереднього [4, с. 61–62]. За допомогою класифікаційних мов створювались перші ручні інформаційно-пошукові системи. Вони є основою впорядкування документів у бібліотечних справах. До